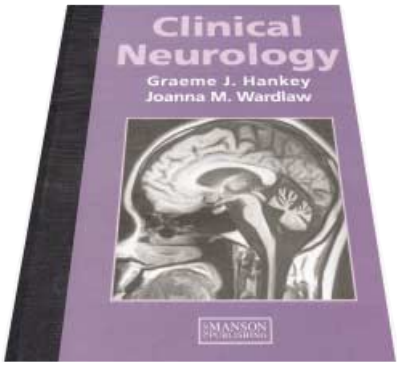
snittet i kapitlet om indikationer för arbetsprov).

Övergripande figur saknas

Jag har förutom några smärre oklarheter egentligen inget att invända mot boken. En del aspekter tarvar som bekant en fortsatt diskussion, exempelvis vilka referensvärden för arbetsförmåga som är de mest rättvisande, detta framgår dock även i boken. Möjligen hade i tolkningssammanhang tillägg av en eller annan övergripande figur kunnat underlätta läsförståelsen.

Nytt omslag

Boken kan varmt rekommenderas till alla som utför arbetsprov, och den bör absolut finnas nära tillgänglig till alla som remissgranskar, genomför eller tolkar arbetsprov. Jämfört med förra upplagan har även bokens rumsliga begränsning klart fräschats till, den »blå boken« har numera två blåa nyanser och tillika ett färgfoto på omslaget.

Nytt neurologiverk med förutsättningar att bli en klassiker

Graeme J Hankey, Joanna M Wardlaw. **Clinical neurology.** 704 sidor. London: Manson Publishing; 2002. ISBN 1-84076-010-9.

Recensent: Bo Norrving, professor, överläkare, neurologiska kliniken, Universitetssjukhuset i Lund.

Standardverket i den grundläggande utbildningen i neurologi för läkare (och för många andra vårdyrken) är Aquilonius och Fagius' utmärkta »Neurologi« (Liber förlag, tredje upplagan 2000). Många gånger finns det dock behov av att konsultera någon av de större neurologiska handböckerna, t ex Bradley, Daroff, Fenichel & Marsden: »Neurology in clinical practice. Principles of diagnosis and management« eller Victor & Ropper: »Adams and Victor's principles of neurology«. De senare har nu fått en allvarlig konkurrent i Hankey & Wardlaw: »Clinical neurology«.

Överskådlig och heltäckande

Boken är indelad i 24 kapitel och ger en i stort sett heltäckande bild av klinisk neurologi. Beskrivningen av varje sjukdom är tydligt uppdelad i underrubriker: definition, epidemiologi, etiologi och patofysiologi, klinik, differentialdiagnoser, utredning, diagnos, behandling, förlopp och prognos.

Det mesta av informationen redovisas som korta textavsnitt i punktform. Detta till trots har författarna skickligt undvikit att boken fått karaktären av kompendium. Även om språket är kortfattat är det pregnant, relevant, balanserat och utsökt välformulerat.

Det är uppenbart att boken utgår från två synnerligen kunniga kliniker med stor praktisk erfarenhet, och med en djup förankring i evidensbaserad medicin. Varje avsnitt avslutas med en kort, väl uppdaterad lista av relevant litteratur.

Texten kompletteras av inte mindre än 840 illustrationer av mikro- och makropatologi, diagram, datortomografi, magnetresonanstomografi m m. Bildkvaliteten är mycket hög, bildtexterna är informativa och typografin är föredömlig.

Kliniskt användbar

Jag har prövat bokens användbarhet under en dryg månad i det kliniska arbetet, slagit upp diagnoser och frågeställningar som kommit upp i vardagsarbetet, och stämt av mot egna kunskaper och andra källor. Nästan utan undantag har Hankey och Wardlaw lärt mig något nytt och kliniskt matnyttigt, även vid tillstånd som jag trodde att jag behärskade väl, och författarnas överblick och behärskning av ämnet är imponerande.

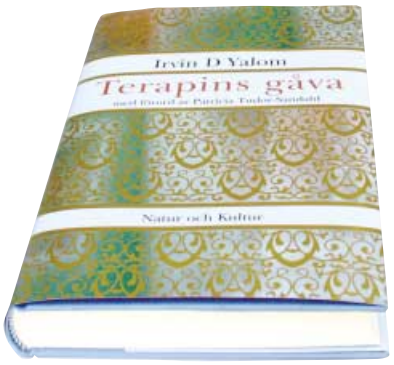
En känd amerikansk neurolog (Lou Caplan) har hävdat att ett medicinskt verk för att vara riktigt användbart även måste klara det ultimata praktiska testet – boken får inte vara alltför stor och tung för att kunna tjäna som kvällslektyr i sängen. Jag kan konstatera att »Clinical neurology« med sin vikt på 2,3 kg och behändiga format (27 x 20 x 3,5 cm) klarade även detta prov med framgång.

Lättillgängligt referensverk

»Clinical neurology« är inte lämplig som introduktionsbok i neurologi t ex inom grundutbildningen; för detta ändamål behövs en mer basal text som förklarar sammanhang och bakgrunder mer utförligt, t ex Aquilonius och Fagius' bok (se ovan). Efter denna nivå torde det dock vara svårt att hitta en mer värdefull följeslagare i ämnet.

Rekommenderas varmt

Boken kan varmt rekommenderas, inte bara för neurologer utan också inom de många andra specialiteter (t ex internmedicin, rehabiliteringsmedicin, geriatrik) där man återkommande har behov av att snabbt och tillförlitligt hitta den kunskap man söker om vanliga och ovanliga neurologiska tillstånd. Jämfört med andra vanliga standardreferensverk är den mer överskådlig och lättillgänglig. Boken har alla förutsättningar att bli en klassiker.

Testamente till en ny generations psykoterapeuter

Irvin D Yalom. **Terapins gåva.** 316 sidor. Översättning: Eva Björkander-Mannheimer. Stockholm: Natur och Kultur; 2003. ISBN 91-27-07491-9.

Recensent: Bengt Annebäck, psykiater, Hälsonätet, Stockholm.

Man kan säga att det var Freud som »uppfann« de psykoterapeutiska metoderna för litet mer än hundra år sedan. Före Freuds era fanns det läkare och själasörjare, men knappast psykoterapeuter i egentlig mening. Efterföljare till Freud utvecklade under en period psykoanalysen till att omfatta ett antal strikta och stela regler, som under lång tid hämmat terapeuter när det gällt att våga vara spontana och öppna med sina egna reaktioner.

Reglerna var till för att öka överföringen och tydliggöra den, men också för

att stödja terapeuterna att kunna härbärgera ångesten och att förhindra att terapin styrdes av terapeuternas behov. Tyvärr ledde detta emellanåt också till att försvåra mötet och värmen i relationen.

Irvin D Yalom, professor emeritus i psykiatri vid Stanforduniversitetet och psykoterapeut, är en varm anhängare av den psykodynamiska terapimodellen, men är också ett utmärkt exempel på hur dessa regler luckrats upp.

Lärobok spännande som en roman

För några år sedan berättade han om sitt arbete i den fascinerande boken »Mamma och meningen med livet«. Det var en bok som kunde läsas med behållning av alla som är intresserade av mänskliga relationer, och den innehöll fem till sex utförliga berättelser och tankar omkring dessa.

Det var också en bok, som kunde läsas som en spännande roman.

Yalom har nu passerat 70 års ålder, och i sin nya bok »Terapins gåva« vill han lämna sitt testamente till en ny generation psykoterapeuter och deras patienter. Han är djupt oroad över att de psykoterapier som idag erbjuds patienter i USA som inte är välbärgade – korta manualiserade terapier, som är billiga och därför utförs av terapeuter med dålig utbildning (kort utbildning=låg kostnad).

»Terapins gåva« är olik »Mamma och meningen med livet«. Här är det 85 korta kapitel, som vart och ett innehåller ett konkret råd till en psykoterapeut. På det sättet kan man säga att det är mer av lärobok, men å andra sidan är det en bok så fylld av humor, mänsklig erfarenhet och värme och dessutom skriven på ett så levande språk att även den går att läsa som en roman.

Betonar patient–terapeutrelationen

Yalom betonar ömsesidigheten i terapin med relationen i fokus. Patient och terapeut är medresenärer på samma resa. Han beskriver terapin som ett mänskligt möte mellan två personer som lyder under samma existentiella villkor och som var och en kämpar på med alla de svårigheter som präglar våra möten med andra människor. Under varje terapisession har han därför med en fråga om hur mötet fungerar: Hur mår »du och jag« idag? En annan intressant fråga han ställer till patienterna är: »Ska vi se hur långt du kommit i din bedömning av mig hittills?« Jag vågar sätta några euros på att den frågan inte är så vanlig i psykoterapier.

Yaolom rekommenderar fokus på här och nu och att terapeuten ska våga vara öppen med sina egna åsikter. Öppenheten är en förutsättning för att också patienten ska kunna vara öppen och för att terapeuten ska kunna ställa frågan till patienten: »Vilka lögner har du berättat för mig?«

Så här kommenterar Yalom sin egen ålder: »Mina patienters drömmar har förändrats. Min hatt är täckt av spindelväv … Mina patienter oroar sig för min hälsa. De fantiserar om att vara med på min begravning. Men de gör bara det de ska göra. Har jag inte uppmuntrat dem att vädra alla sina känslor och tankar?«

Ömsesidig öppenhet en förutsättning

För Yalom är öppenheten en förutsättning för att terapin ska fungera. Terapeuten måste våga vara stödjande, våga berömma och våga visa att patienten betyder något för honom och att patienten också lär terapeuten. Detta innebär också att våga var öppen med sitt eget liv när det gagnar terapin.

Storinkvisitorn i Dostojevskis roman Bröderna Karamazov hävdade att människor till syvende och sist föredrog »undret, mysteriet och auktoriten«. Det har terapeuter i alla tider utnyttjat genom olika ritualer och genom att distansera sig, men Yalom förordar ett helt annat förhållningssätt för att en terapi ska vara läkande, nämligen det autentiska icke hemlighetsfulla mötet.

Freud själv kunde var spontan. Han kunde fira framgångar i terapin med en segercigarr under terapins gång och författaren berättar en historia från en analys med Freud: Freuds hund var alltid närvarande under analystimmarna. En dag krafsade den på dörren och ville ut mitt under sessionen men kom tillbaks efter ett tag. Freud reste sig och öppnade dörren och sa till patienten: »Han stod inte ut med att lyssna till all denna försvarsgoja förstår du, men nu är han beredd att ge dig en ny chans.«

Vi bär själva ansvaret för våra liv

Yalom poängterar att existentiella frågor måste vara en naturlig del i alla terapier. De frågor som är oundvikliga handlar om döden, livets mening, ensamheten och friheten. Vi bär i djupaste mening ansvar för oss själva. Vi är, som Sartre formulerat saken, författare till våra egna liv.

För en psykoterapeut är den här boken en lättillgänglig guldgruva och en tankeställare. För andra en kunskapskälla om livet och om oss själva.

Den franske författaren André Malraux berättar i en roman om en hur en präst sammanfattar vad han lärt om den mänskliga naturen: »Och så, när man kommer till botten upptäcker man att det inte finns några vuxna människor.« Alla människor, psykoterapeuter och patienter är predestinerade inte bara till att uppleva livets höjdpunkter utan också dess oundvikliga dalar och mörker, desillusionering, åldrande, sjukdom, ensamhet, förluster, och död.

Och ständigt måste vi göra våra val.

Boken en guldgruva

Patricia Tudor-Sandahl har skrivit förordet till boken och sammanfattar mycket pregnant ett av bokens viktiga budskap i ett citat från Thomas Ogden: »Om terapeuten tillåter sig att hela tiden vara nybörjare, då har han kanske en chans att lära sig det som han trodde att han redan visste.«

Terapins gåva kan varmt rekommenderas till alla, som arbetar med människor vare sig de är nybörjare eller erfarna psykoterapeuter.

Tvärvetenskapliga undersökningar av normalt åldrande

Bertil Steen, red. **Att bli äldre. H 70. De gerontologiska och geriatriska populationsstudierna i Göteborg 1971–2002.** 159 sidor. Pris: 200 kr. Göteborg: Göteborgs universitet, avdelningen för geriatrik; 2003. ISBN 91-631-4300-3.

H70 (De gerontologiska och geriatriska populationsstudierna i Göteborg) är ett forskningsprojekt som drivits i mer än tre decennier och som hittills avsatt 45 doktorsavhandlingar och 600 originalartiklar och rapporter. Dessa har nu samlats i bokform.

Målsättningen med forskningsprojektet är att skildra »normalt« åldrande och förkomst av sjukdomar i hög ålder, att finna kliniska referensvärden, sjukdomskriterier, riskindikationer och riskfaktorer, att studera behovet av olika former av hälsovård och sociala insatser för de äldre samt att studera möjligheterna att förebygga funktionell nedgång och sjukdom i hög ålder.

Undersökningarna är utpräglat tvärvetenskapliga, vilket framgår av bokens 18 kapitel som har författats av läkare, sjuksköterskor, psykologer, arbetsterapeuter, tandläkare, audionom, dietist och statistiker. •